

IMPORTUOJAMŲ PREKIŲ SANDORIO VERTĖS TIKSLINIMAS SU TRANSPORTAVIMU SUSIJUSIOMIS IŠLAIDOMIS

Vadovaujantis Sąjungos muitinės kodekso (SMK) 70 straipsniu, prekių muitine verte laikoma sandorio vertė, kaina, sumokėta ar priklausanti sumokėti už prekes, parduotas eksportui į Sąjungos muitų teritoriją, patikslinta SMK 71–72 straipsniuose nurodytais elementais, įskaitant importuojamų prekių vežimo, draudimo, taip pat su prekių gabenimu susijusias prekių krovimo ir tvarkymo išlaidas (toliau – gabenimo išlaidos), atsiradusias iki prekių atgabenimo į Sąjungos muitų teritoriją.

Tokiomis išlaidomis laikomos išlaidos, atsiradusios gabenant prekes iki jų įvežimo į Sąjungos muitų teritoriją vietos, nustatytos vadovaujantis Sąjungos muitinės kodekso įgyvendinimo akto 137 straipsniu.

Taikant SMK 71 straipsnio 1 dalies e punktą, įvežimo į Sąjungos muitų teritoriją (toliau – SMT) vieta laikoma:

- jūrų transportu gabenamoms prekėms – pirmas uostas, kuriame prekės įvežtos į SMT;
- prekėms, kurios gabenamos jūrų transportu ir neperkraunant jos gabenamos toliau vidaus vandenų keliais, – pirmas uostas, kuriame tos prekės gali būti iškrautos;
- geležinkeliais, vidaus vandenų ir sausumos keliais vežamoms prekėms – vieta, kurioje yra įvežimo muitinės įstaiga;
- kitų rūšių transporto priemonėmis – vieta, kur kertama SMT siena.

Kai prekės įvežamos į SMT ir toliau vežant į paskirties vietą kertama SMT nepriklausančios valstybės teritorija, prekių įvežimo vieta laikoma vieta, kur prekės pirmą kartą įvežtos į SMT, su sąlyga, kad jos vežamos tiesiai įprastu maršrutu į paskirties vietą. Ši nuostata taikoma ir kai prekės iškrautos, perkrautos ar laikinai sustabdytos SMT nepriklausančioje teritorijoje dėl priežasčių, susijusių tik su jų vežimu. Jeigu gabenimo per SMT nepriklausančias teritorijas sąlygos neįvykdomos, laikoma, kad įvežimo į SMT vieta jūrų transportu yra iškrovimo uostas, kitų rūšių transportu – vieta, kuri yra toje SM dalyje, į kurią prekės siunčiamos.

Ar pildant muitinės deklaraciją prekių sandorio vertė turi būti patikslinta jų gabenimo išlaidomis iki SMT, ar ne, priklauso nuo pirkėjo ir pardavėjo sandorio sudarymo metu pasirinktų (sutartų) pristatymo sąlygų pagal „Incoterms 2010“¹.

Prekių pristatymo sąlygų taikymo sandorio patikslinimo tikslais detalesnis paaiškinimas pateiktas Prekių sandorio vertės patikslinimo jų gabenimo, draudimo, krovimo ir tvarkymo išlaidomis instrukcijoje (toliau – Instrukcija), patvirtintoje Muitinės departamento prie LR finansų ministerijos generalinio direktoriaus 2004 m. gruodžio 29 d. įsakymu Nr. 1B-1199. Instrukcija reglamentuoja importuojamų prekių sandorio vertės patikslinimą jų gabenimo ir draudimo išlaidomis, įskaitant visas su gabenimu susijusias Instrukcijos 5 punkte nurodytas išlaidas.

Detaliai susipažinti su prekių pristatymo sąlygų aprašymu labai svarbu asmenims, sudarantiems tarptautinius sandorius, nes nuo to priklauso, kokius įsipareigojimus prisiima kiekviena iš sandorio šalių, kokią atsakomybę ir riziką, nuo kurios vietos prisiima pardavėjas ir kokią – pirkėjas bei kokia transporto rūšimi prekės bus gabenamos.

Muitinei svarbu turėti galimybę remiantis pateikiamais dokumentais įsitikinti, ar prekių sandorio vertė paskaičiuota su gabenimo iki SMT išlaidomis, ar be, ir turi būti tikslinama.

Remiantis „Incoterms“ sandorio vertę dažniausiai tikslinti nereikia esant C ir D grupės pristatymo sąlygoms, nes pardavėjas prisiima apmokėti šias išlaidas iki sutartos paskirties vietos ir jas nurodo sąskaitoje faktūroje už prekes. Nebent papildomai atsirado nenumatytų, bet su gabenimu susijusių išlaidų atkarpoje iki SMT ir, nesvarbu, kas jas apmoka, sandorį reikia tikslinti.

Pažymėtina, kad „Incoterms“ pristatymo sąlygos taikomos, kai yra pirkėjas ir pardavėjas, kurie sudaro sandorį, t. y. jie pasirenka, kaip ir koku būdu prekės bus gabenamos, kas iš jų ir kokią informaciją (dokumentus) turi pateikti vienas kitam, įskaitant ir muitinės procedūrų vykdymą. Kitais atvejais (nėra sandorio dėl prekių pardavimo) siuntėjas pats sprendžia visus su prekių

1. Incoterms (angl. international commerce terms) – tai tarptautinės prekybos sutarčių sąlygų rinkinys arba kitaip - tarptautinės taisyklės, numatančios specifines prekių pristatymo sąlygas užsienio prekyboje.

gabėnėmu susėjėsius klausėmus ir rizėkė prėsiėma nepriklausomai nuo „Incoterms“ (BAD 20 lang. – XXX Plungė).

Visuomet sandoris turi bėti tikslinamas transportavimo išlaidomis esant E ir F grupė prėstatymo sėlygoms, nes pardavėjas turi tik minimalius įsipareigojėmus, o pagrindinio prekių transportavimo marėruto išlaidas ir rizėkė prėsiėma apmokėti pirkėjas. Visais atvejais turi bėti nurodoma prekių perdavimo vieta, kurioje prekė ir visi įsipareigojėmai pereina nuo pardavėjo pirkėjui.

E grupė – *iėsiuntimas*. Pardavėjas savo patalpose ar teritorijoje (ėmonėje, sandėlyje ar kt.) paruoėia prekes perduoti pirkėjui. Pardavėjas neprėsiėma jokių įsipareigojėmų pakrauti prekes į pirkėjo transporto priemonė ir sutvarkyti prekių eksporto muitinės formalumus. Taėiau pagal sutarties (kontrakto) sėlygas pardavėjas gali įsipareigoti pakrauti prekes į pirkėjo transportė. Tokiu atveju po santrumpos „EXW“ įrašoma „pakrauta + vieta“. Pirkėjas atskirai apmoka prekių pakrovimo į transporto priemonė pardavėjo patalpose arba teritorijoje išlaidas ir prekių gabėnėmu nuo jų išsiuntimo (pakrovimo) vietos iki paskirties vietos išlaidas. Pažymėtina, kad turi bėti nurodoma vieta, kurioje pardavėjas perduoda pirkėjui prekes iki pakrovimo į pirkėjo pasirinkto vėžėjo prėstatytė transporto priemonė arba, jeigu sutartyje numatyta, pakrauti į laivė. Šių prėstatymo sėlygų negalėtų rinktis, jeigu pirkėjas pats tiesiogiai ar netiesiogiai negali įvykdyti reikalavėmu, susėjėsių su eksporto muitinės procedėros formalumų atlikėmu. Tokioje situacijoje turėtų bėti pasirinktos FCA sėlygos, kai pardavėjas, sutvarkėęs prekių eksporto muitinės formalumus ir sumokėjėęs (prėsiėmėęs atsakomybė sumokėti) eksporto mokesėius (jeigu tokie yra), savo sėskaita ir rizėka prėstato prekes į su pirkėju sutartė vietė iki pirmo vėžėjo (krovinių terminalė, geležinkelio stotė, jėrų arba oro uosto sandėlius ar kt.) ir perduoda vėžėjui. Šiė dalė išlaidų, susėjėsių su prekių prėstatymu iki pirkėjo nurodytos vietos, apmoka pardavėjas, o uė pagrindinį gabėnėmu marėrutė iki paskirties vietos – pats pirkėjas.

Atkreipiame dėmesė į tai, kad esant pagrėstoms muitinės abejonėms (pasirinktos sėlygos neatitinka faktinės situacijos ar aplinkybių) dėl transporto išlaidų deklaravimo, muitėnei turi bėti pateikiami visė prekių transportavimo marėrutė pagrindžiantys dokumentai. Tikslinant sandorio vertė transportavimo išlaidomis svarbu, ar pardavėjas pakrauna į prėstatytė transporto priemonė, ar perduoda uoste arba geležinkelio stotyje iki pakrovimo į laivė ar vagonus, arba kitė transporto priemonė, kas apmoka uosto ir kitas rinkliavas ar perkrovimo išlaidas. Sudarant tarptautinius sandorius tikslinga labai gerai žinoti kiekvienos grupė sėlygų reikėmė pagal „Incoterms“ ir atsiėzvelgti į prekių/rizėkos perdavimo vietė – uoste, iki denio, ant denio, terminale ar kt.

Akivaizdu, kad situacijoje, kai muitėnei pateiktuose dokumentuose importuojant prekes iš treėiųjų šalių (pvz., iš Maroko) į SMT nurodytos prėstatymo sėlygos – „FOB Valensija“ neatitinka apraėymo pagal „Incoterms“ ir Instrukcijos 6.2.3 papunkėio, nes pagal FOB (Franko laivo denis) sėlygas turi bėti nurodytas prekių išsiuntimo (eksporto) uosto pavadinimas, kur prekė buvo pakrautos į laivė. Visi pardavėjo įsipareigojėmai laikomi įvykdytais pakrovus prekes į laivė išsiuntimo uoste. Pardavėjas taip pat sutvarko prekių eksporto muitinės formalumus ir sumoka eksporto mokesėius. Jeigu šalis nesusitaria dėl prekių pakrovimo į laivė, turėtų rinktis FCA sėlygas. Pirkėjas prėsiėma ir apmoka prekių pėrvežimo nuo išsiuntimo uosto iki paskirties vietos išlaidas. Valensija (Ispanija) galėtų bėti pirmas įvežimo į SMT uostas. Jeigu pardavėjas prėsiėma įsipareigojėmus ir apmoka visas prekių transportavimo iki importo šalies uosto be iėskrovimo iš laivo, teisingai pasirinktos prėstatymo sėlygos turi bėti CFR (pvz., CFR – Valensija); jeigu pardavėjas įsipareigoja šioje situacijoje ir iėskrauti iš laivo, ir perduoti prekes pirkėjui krantinėje – DAT Valensija; jeigu jis prėsiėma iėskrauti iš laivo, pakrauti į kitė transporto priemonė uoste (uosto mokesėius sumoka) ir prėstatyti į paskirties vietė – DAP + vieta.

Kaip minėta, esant pagrėstoms abejonėms dėl prekių transportavimo, krovimo, perkrovimo, tvarkymo, draudimo, kitų susėjėsių išlaidų deklaravimo, muitėnė turi teisė paprašyti pateikti visė prekių transportavimo marėrutė pagrindžiantėius transporto dokumentus, nes prėstatymo sėlygos numato dokumentų ir kitos informacijos sandorio šalių pateikėmė viena kitai arba vėžėjui.

1. Incoterms (angl. international commerce terms) – tai tarptautinės prekybos sutarėių sėlygų rinkinys arba kitaip - tarptautinės taisyklė, numatanėios specifėnes prekių prėstatymo sėlygas uėėsenio prekyboje.

Sandorio šalių susitarimas taikyti vienokias ar kitokias pristatymo sąlygas turi įtakos ir kitiems susitarimams, pvz., sutarus dėl CFR ar CIF, pardavėjas negali vykdyti šio susitarimo jokių kitu transportu, o tik jūrų, nes jis privalo pirkėjui pateikti konosamentą arba kita jūrinio transporto dokumentą, o to nebūtų įmanoma įvykdyti gabenant prekes kokia nors kita transporto rūšimi. „Incoterms“ sąlygos sieja sandorio šalis tam tikrais konkrečiais įsipareigojimais – pvz., įvykdyti visus reikalavimus, susijusius su eksporto, tranzito ir importo muitinės formalumais, įvykdyti įpakavimo ir ženklavimo reikalavimus, įsipareigojimą pirkėjo priimti ir patvirtinti prekių gavimą tuo pačiu patvirtinti pardavėjo įsipareigojimų įvykdymą. Tai gali būti daroma bent kokiomis komunikacijos priemonėmis.

Muitinei gali kilti pagristų abejonių ir ji turi teisę paprašyti pateikti sutartį, kitus dokumentus (Instrukcijos 15 punktas), jeigu deklaruojant DDP pristatymo sąlygas importo muitą ir kitus mokesčius, rinkliavas moka pats pirkėjas, nes DDP gali būti taikomos tik tada, kai pagal prekių tiekimo sutarties (kontrakto) sąlygas importo muitus ir kitus mokesčius bei rinkliavas įsipareigoja sumokėti pardavėjas, o pirkėjas (importuotojas) pateikia muitinei tų muitų ir kitų mokesčių bei rinkliavų sumokėjimą patvirtinančius dokumentus;

Pažymėtina, kad susitarimas dėl „Incoterms“ sąlygų neapima nuosavybės teisių perdavimo ir nepakeičia sutarties dėl prekių pirkimo–pardavimo.

Prekių gabenimas nuo pirmos įvežimo vietos į SMT iki paskirties vietos muitų teritorijoje laikomas gabenimu per Sąjungos muitų teritoriją ir apmokestinamas šių išlaidų dalį (sumą) pridėdam pri importuojamų prekių apmokestinamosios vertės taikant įprastinį PVM tarifą, (pvz., nuo Valensijos iki Hamburgo ir nuo Hamburgo iki Klaipėdos ar Vilniaus).

Atkreipiame dėmesį į Instrukcijos 10 punktą: gabenant prekes oro transportu iki jų įvežimo į Sąjungos muitų teritoriją vietos, išlaidų santykinė dalis procentais, kuria reikia tikslinti prekių sandorio vertę, apskaičiuojama vadovaujantis Sąjungos muitinės kodekso įgyvendinimo akto 23-01 priedu. Pvz., prekės atgabentos iš JAE į Kauno ar Vilniaus oro uostą, tai nuo faktiškai patirtų išlaidų 43 proc. reikia pridėti prie prekių muitinės vertės, o likusią dalį, 57 proc. – prie PVM apmokestinamosios vertės (faktiškai patirtų išlaidų suma 1080 Eur – 464,4 Eur prie muitinės vertės, 615,6 Eur – prie PVM apmokestinamosios vertės).

Pildant muitinės deklaraciją transporto išlaidos turi būti proporcingai paskirstytos visoms siuntoje esančioms prekėms: transportavimo, krovimo, perkrovimo ir tvarkymo išlaidos proporcingai pagal svorį (masę), draudimo – pagal vertę. Pateikiant muitinei deklaraciją MDAS priemonėmis privalu laikytis Prekių muitinę, statistinę ir PVM apmokestinamąją vertę patikslinančių duomenų kodų bei elementų, susijusių su išlaidų paskirstymu, sąrašo (MDAS sąrašas 6LT). 01PV kodui priskirtos išlaidos negali būti pridėtos prie 02PV kodo, nes iškreipia santykį tarp išlaidų dalies iki muitų teritorijos (muito objektas) ir per muitų teritoriją (PVM objektas).

1. Incoterms (angl. international commerce terms) – tai tarptautinės prekybos sutarčių sąlygų rinkinys arba kitaip - tarptautinės taisyklės, numatančios specifines prekių pristatymo sąlygas užsienio prekyboje.